

RAAP-NOTITIE 1928

**Plangebied Skieppedrifte 4
nabij Drogeham**

Gemeente Achtkarspelen

Archeologisch vooronderzoek: een bureau-
en inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Bouwkundig ontwerp bureau Tseard Broos

Titel: Plangebied Skieppedrifte 4 nabij Drogeham, gemeente Achtkarspelen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: juli 2010

Auteur: *drs. B.I. van Hoof*

Projectcode: ACSK

Bestandsnaam: NO1928_CSK.doc

Projectleider: drs. B.I. van Hoof

Projectmedewerkers: E.J.M. van der Zwet & T.M. Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 41519

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

Bevoegd gezag: provinciaal archeoloog Fryslân

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendalseweg 5b

telefoon: 0294-491 500

1382 LV Weesp

telefax: 0294-491 519

Postbus 5069

E-mail: raap@raap.nl

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Bouwkundig ontwerp bureau Tseard Broos
- *aanleiding onderzoek*: uitbreiding stallen
- *datum uitvoering veldwerk*: 22 juni 2010

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied ligt ten zuidwesten van Drogeham, ten westen van de Skieppedrifte, ter hoogte van huisnummer 4.
- *plaats*: Drogeham
- *gemeente*: Achtkarspelen
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6G
- *plangebied in gebruik als*: erf en grasland
- *oppervlakte plan-/onderzoeksgebied*: ca. 0,1 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 202.840/ 578.235

Onderzoeksvragen

Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig intact dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologisch advies*: volgens de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) geldt voor de periode Steentijd-Bronstijd voor het grootste deel van het plangebied een waarderend onderzoek vuursteenvindplaats. Voor het noordwestelijke deel hoeft alleen onderzoek plaats te vinden bij grote ingrepen (groter dan 2,5 ha). Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een historisch en karterend onderzoek nodig voor ingrepen groter dan 0,5 ha.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
  - in plangebied: geen
  - in de directe nabijheid (< 300 m): geen
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: het plangebied op een afstand van circa 70 m ten oosten van een vuursteenvindplaats. Ter hoogte van een zandkop zijn aan het maaiveld een groot aantal vuurstenen artefacten uit het Neolithicum (Trechterbekercultuur) en mogelijk ook uit het Midden Paleolithicum (Mousterien) aangetroffen.

Historische gegevens

- *historische kaarten*: op de topografische kaarten van eind 17e eeuw (Schotanus à Sterringa, 1718) en 1847 (Eekhoff, 1859) is het plangebied in gebruik als grasland of akker. Op de topografische kaart uit 1982 is het plangebied nog onbebouwd. Pas op de kaart uit 1992 staan de stallen direct ten zuidoosten van het plangebied aangegeven (zie <http://watwaswaar.nl/>).

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: volgens de bodemkaart (Stiboka, 1981) bestaat de bodem in het plangebied uit laarpodzolgronden met lemig fijn zand met keileem beginnend tussen 0,4 en 1,20 cm -Mv (code cHn23x).
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart*: grondmorene, al dan niet met welvingen, bedekt met dekzand, zwak golvend (code 3L2; ontleend aan ARCHIS).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen zijn in een raai gezet, met een onderlinge boorafstand van circa 10 m.
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 2 cm
- *totaal aantal boringen*: 7
- *minimaal geboorde diepte*: 0,6 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 0,9 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989)
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de bodemopbouw wordt van boven naar beneden beschreven. De toplaag bestaat uit een 0,25 tot 0,7 m dikke bouwvoor/verstoorde laag (matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, bruingrijs zand, soms met zandbrokken). Hieronder bevindt zich dekzand (matig fijn, zwak siltig, lichtbruingeel tot geelbruin zand). Op 0,45 tot 0,7 m -Mv is onder het dekzand keileem (matig grof, zwak sillig, soms zwak grindig, grijs zand met leemlagen) aanwezig. In de top van het dekzand is geen bodemvorming waargenomen. De bodemopbouw is niet meer intact. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde laag op dekzand op keileem. In de top van het dekzand is geen bodemvorming waargenomen. De bodemopbouw is niet meer intact. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Aanbevelingen

Op basis van onderhavig onderzoek wordt in het plangebied geen behoudenswaardige archeologische vindplaats verwacht. Voor het plangebied wordt daarom geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Indien bij de uitvoering van de civieltechnische werkzaamheden onverhoopt toch grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij de provinciaal archeoloog van Fryslân.

- *contactpersoon overheid:* dr. G.J. de Langen, provinciaal archeoloog Provincie Fryslân (tel. 058-292 5487).
- *contactpersoon RAAP:* drs. B.I. van Hoof, projectleider (tel. 0512-589 140).

Literatuur

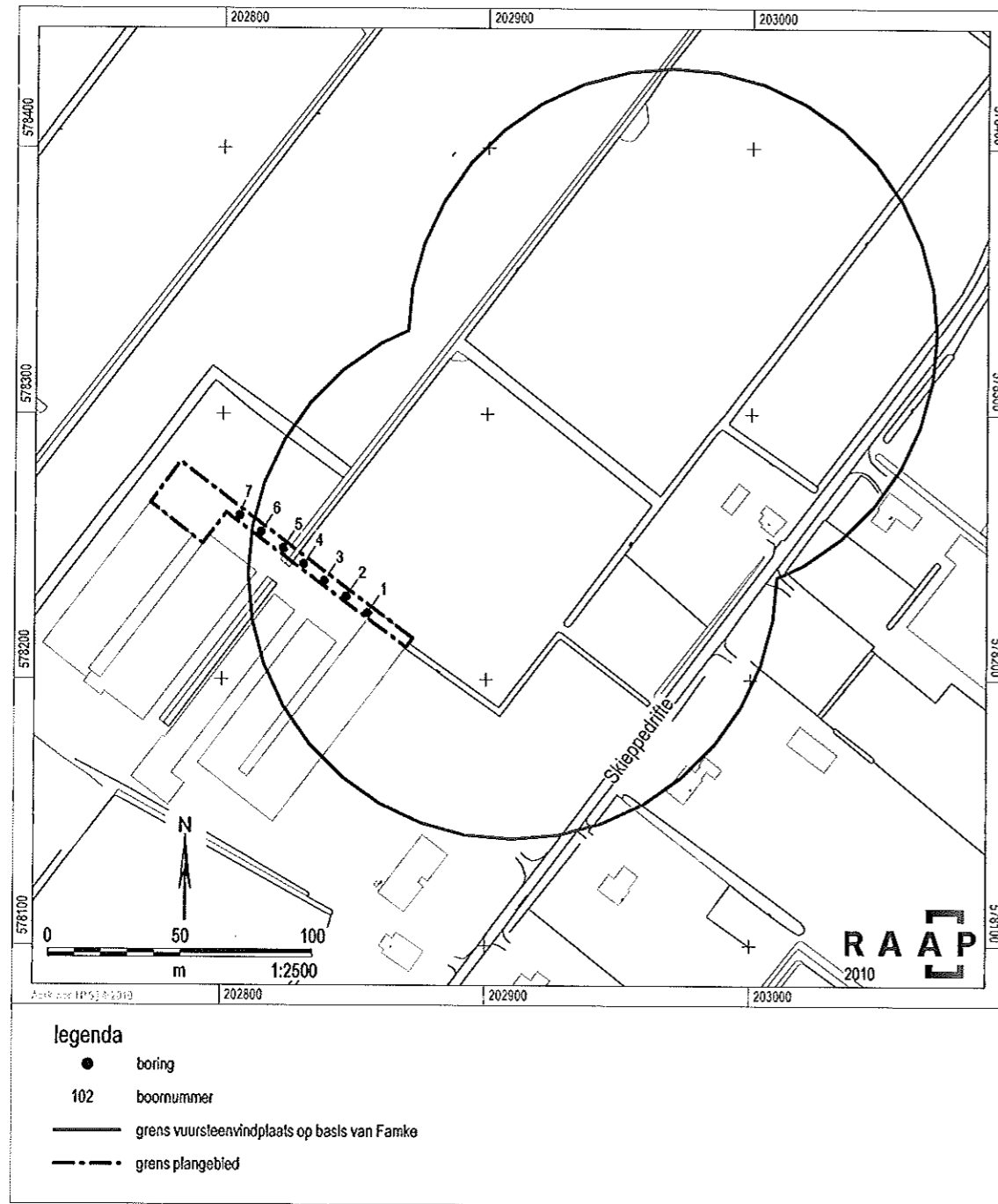
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Schotanus à Sterringa, B.**, 1718. *Uitbeelding der Heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen als in haare XXX bijzondere Grietenijen*. François Halma, Ljouwert (facsimile-uitgave 1979).
- Stiboka**, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 6 West Leeuwarden, 6 Oost Leeuwarden, 2 Oost en West (vaste land)*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Eekhoff, W.**, 1859. *Nieuwe atlas van de provincie Friesland*. Leeuwarden.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

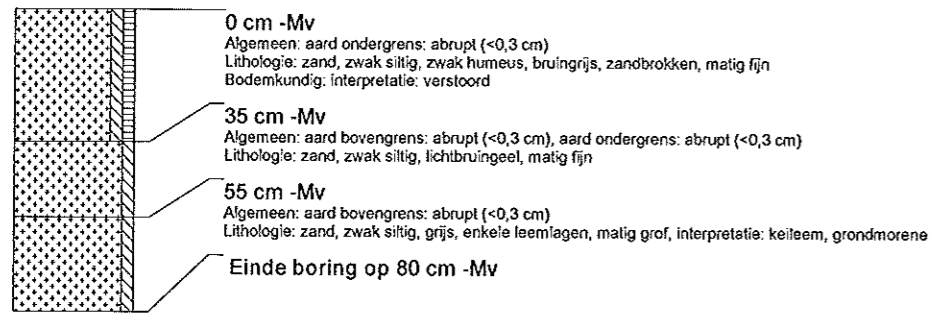
Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
IJzertijd	Laat	250	
	Midden	500	
	Vroeg	800	
Bronstijd	Laat	1100	
	Midden	1800	
	Vroeg	2000	
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850	
	Midden	4200	
	Vroeg	4900/5300	
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450	
	Midden	8640	
	Vroeg	9700	
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500	
	Jong B	16.000	
	Jong A	35.000	
	Midden	250.000	
	Oud		

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

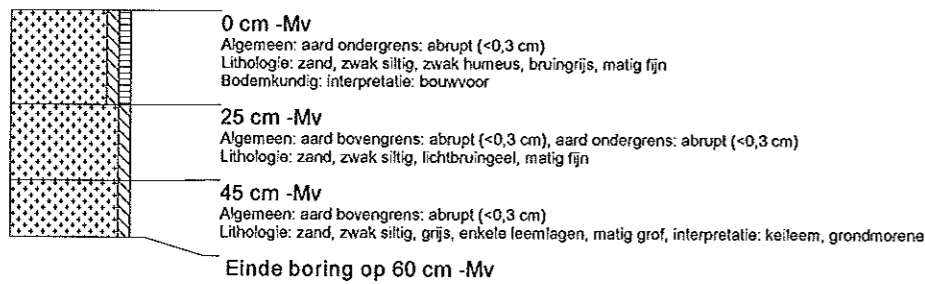
boring: ACSK-1

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

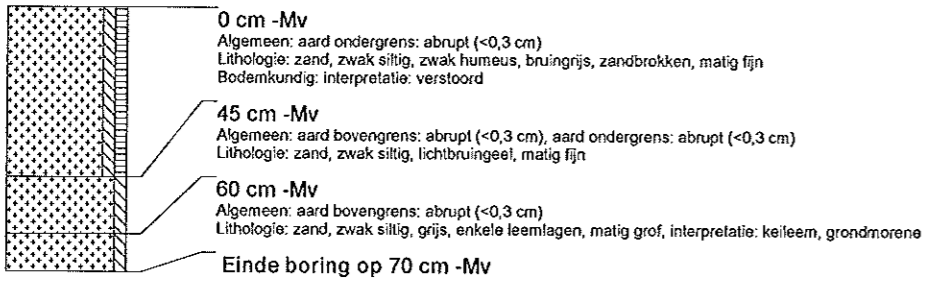
boring: ACSK-2

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

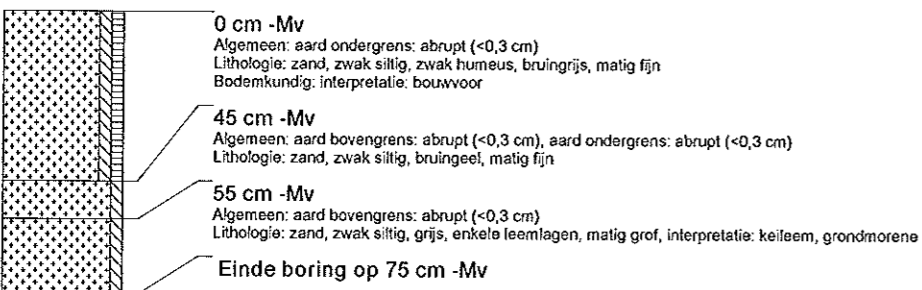
boring: ACSK-3

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

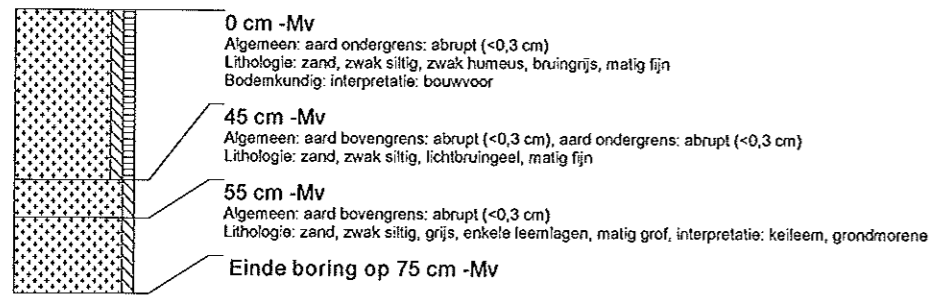
boring: ACSK-4

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

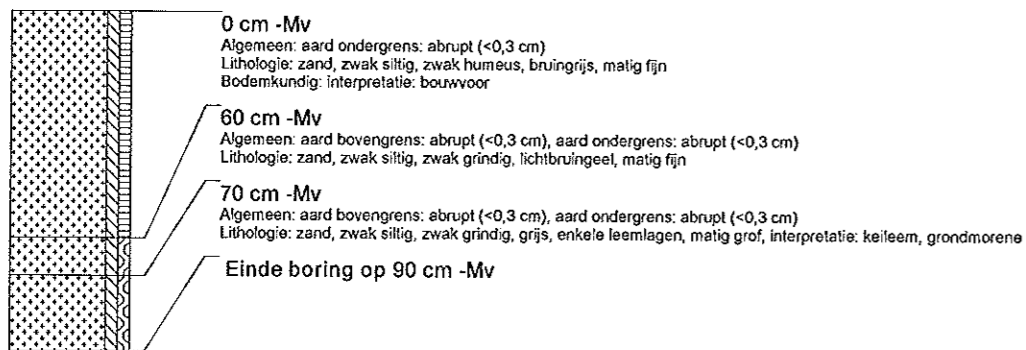
boring: ACSK-5

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

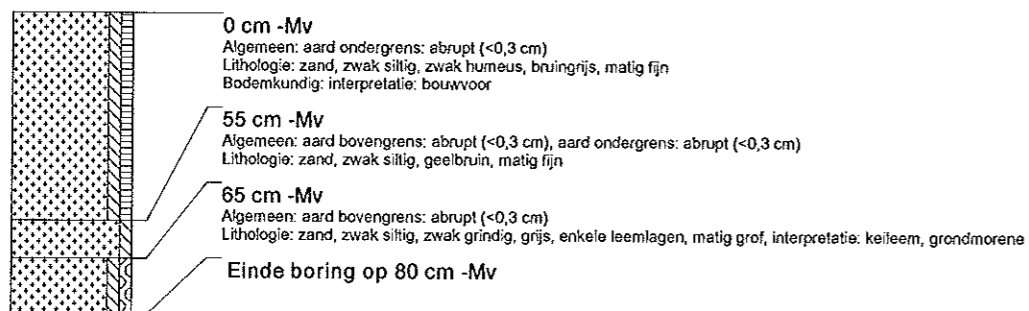
boring: ACSK-6

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

boring: ACSK-7

beschrijver: BH, datum: 22-6-2010, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, provincie: Fryslân, gemeente: Achtkarspelen, plaatsnaam: Drogeham, opdrachtgever: Ontwerpburo Tseard Broos, uitvoerder: RAAP Noord

Bijlage 2

Saffierstraat 250
9743 LP Groningen
tel. 050 - 7503817

INGEKOMEN 01 JUL 2010
Aan: Bouwkundig ontwerp bureau Broos
T.a.v. dhr T. Broos
Iedyk 18
9107 GD Jannum
Tel: 0519 - 339350

Betreft: Rapportage Ecologische Quicksan
Skieppedrifte 4 Drogeham

Groningen, 28 juni 2010

Geachte heer Broos,

Met deze brief rapporteer ik over de resultaten van de ecologische quickscan ten behoeve van de uitbouw van drie stallen op de locatie Skieppedrifte 4 te Drogeham.

Inleiding

De heer Broos is voornemens om enkele bestaande stallen te verlengen om er scharrelkippen te gaan houden. Hierbij zal voor een deel buiten het bestaande bouwblok gebouwd worden. Voordat de gemeente Achtkarspelen hiervoor vergunning verleent, zal eerst het bestemmingsplan gewijzigd moeten worden. In het kader van de bestemmingsplanwijziging verlangt de gemeente een ecologisch onderzoek.

De werkzaamheden hebben mogelijk effect op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele negatieve effecten in kaart gebracht te worden om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving.

Methode

Het onderzoek bestaat uit een bezoek aan de locatie en bureaustudie. Tijdens het veldonderzoek op 15 juni 2010 is het plangebied doorkruist en de aanwezigheid van natuurwaarden in kaart gebracht. Tijdens het veldonderzoek aangetroffen beschermde planten- en diersoorten zijn genoteerd.

Het veldonderzoek is een momentopname. Aan de hand van literatuur en gegevens van verschillende instanties is onderzoek gedaan om een beeld van de natuurwaarden van het plangebied aan te vullen. Verspreidingsgegevens van planten- en diersoorten zijn geraadpleegd.

Plangebied

Het plangebied ligt aan de Skieppedrifte, een weg die van Drogeham naar het zuidwesten loopt. Het bestaat uit het erf dat aan de bestaande stallen grenst, een ondiepe greppel en een stukje grasland.

Voor inventarisatiedoeleinden wordt een indeling in atlasblokken (5x5 km) en kilometerhokken gebruikt om de verspreiding van soorten en vegetaties in kaart te brengen. Het plangebied ligt in kilometerhok 202;578 (Atlasblok 06-55).

Resultaten

Landschap, bodem en hydrologie

De noordelijke Friese Wouden liggen op een uitloper van het Drents Plateau. De ondergrond bestaat ter plaatse van het plangebied uit sterk lemig fijn zand op keileem. Het grondgebruik in de omgeving is hoofdzakelijk grasland. Het landschap wordt gekenmerkt door houtwallen en heeft een besloten karakter. Rondom het plangebied vallen de greppels en sloten in de loop van het jaar droog.

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en in de omgeving liggen geen beschermde natuurgebieden. De dichtstbijzijnde EHS ligt op meer dan 2,5 km.

Vegetatie

De vegetatie van het plangebied kent een bijzonder hoog aandeel van het Parapluitjesmos. Hogere planten komen met een lage bedekking voor. Parapluitjesmos komt in het algemeen voor op vochtige, steenachtige plaatsen. Waarschijnlijk is de leemachtige grond helemaal dichtgeslagen, zowel door regenwater als door betreding, waardoor het voor hogere planten een te extreem milieu vormt. In de greppel staan algemene plantensoorten als grassen en Waterpeper. Het grasland is een soortenarme raaigrasweide. Er komen geen beschermde en Rode-Lijstsoorten voor.

Zoogdieren

Kleinschalige landschappen zijn vaak rijk aan zoogdieren. Deze dieren vinden beschutting in kleine bosjes en rond bebouwing. Sommige soorten komen juist in grasland voor, zoals de Haas. In het plangebied kunnen algemene beschermde soorten verwacht worden (Tabel 1 Flora- en faunawet). Daarvan staan de Wezel en de Hermelijn op de Rode Lijst. Daarnaast kan het plangebied een rol spelen als foerageergebied voor de Steenmarter (Tabel 2 FF-wet) en vleermuizen als de Gewone en de Ruige dwergvleermuis en de Laatvlieger (Tabel 3 FF-wet, Habitatrichtlijn Bijlage IV).

De gevels van de schuren hebben geen openingen die toegang geven tot de spouw. Ook van andere beschermde soorten zijn er geen vaste verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig.

Broedvogels

In het plangebied zijn de Witte kwikstaart en de Boerenzwaluw waargenomen. In het omliggende gebied zijn de houtwallen belangrijk voor broedvogels, zoals bijvoorbeeld de Gekraagde roodstaart.

Amfibieën

De sloten zijn als voortplantingswater weinig geschikt. Amfibieën bevinden zich een groot deel van het jaar buiten het water en kunnen zich verschuilen onder stenen, dood hout en opgeslagen materialen.

Dagvlinders

In het atlasblok zijn enkele bijzondere dagvlinders waargenomen: Groot dikkopje en Heideblauwtje. Deze soorten kunnen worden uitgesloten op basis van het ontbreken van geschikt biotoop.

Overige soortgroepen

Reptielen zijn uit deze omgeving niet bekend en geschikte biotopen daarvoor ontbreken. Vissen zijn buiten beschouwing gelaten, vanwege het ontbreken van permanent water. Voor libellen ontbreken voortplantingsbiotopen. Bijzondere soorten sprinkhanen en paddenstoelen zijn er niet te verwachten.

Werkzaamheden en effecten

Op de door de opdrachtgever aangeleverde kaart worden 5 stallen aangegeven. De stallen 2 en 4 worden verlengd met 15 meter en stal 5 wordt verlengd met 19 meter, zodat deze stallen even lang zijn als stal 1. De luchtsluis achter stal 1 wordt achter de stallen doorgetrokken. Stal 3 behoudt zijn huidige lengte.

De werkzaamheden betreffen:

- Bouwrijp maken van het erf;
- Dempen van de greppel;
- Slopen van de achtergevels van stal 2, 4 en 5;
- Uitbouw van de stallen.

De werkzaamheden zijn gepland in het najaar van 2010.

Effecten:

- De bestaande vegetatie gaat verloren.
- Dieren kunnen verstoord worden door geluid, trillingen, verplaatsing van materiaal, etc.
- Effecten op vleermuizen worden niet verwacht, want de geleidbaarheid van het landschap verandert niet;
- Er gaan geen vaste rust- of verblijfplaatsen verloren van beschermde soorten als de Steenmarter;

Advies

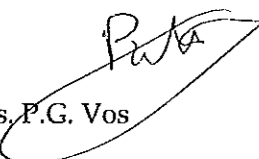
- Broedvogels: In de houtwallen broeden vogels. De werkzaamheden zullen verstorend werken op broedvogels. Daarom dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te vinden. De huidige planning voldoet.
- Voor algemene zoogdieren en algemene amfibieën wordt automatisch vrijstelling verleend in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer.
- Zorgplicht: vanuit de Flora en faunawet geldt een algemene zorgplicht. Wanneer men tijdens de werkzaamheden dieren aantreft die het gevaar lopen beschadigd of gedood te worden, kan men ze het beste oppakken en naar een veilige, vergelijkbare plaats in de directe omgeving brengen en loslaten

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn vanuit de natuurwetgeving niet verplicht, maar creëren een aantrekkelijker landschap en kunnen de situatie voor planten en dieren sterk verbeteren. Wij kunnen u hierover nader adviseren:

- Het graslandje achter stal 4 en 5 kan gebruikt worden om een amfibieënpool aan te leggen. De oevers kunnen extensief beheerd worden. Hiervan profiteren niet alleen amfibieën, maar ook vleermuizen, vogels, libellen, vlinders en andere planten en dieren;
- Op de nieuw aangelegde houtwallen kan snoeihout verwerkt worden. Hierdoor ontstaat er meer afwisseling op de ruige begroeiing en ontstaan meer schuilplaatsen voor dieren;

Met vriendelijke groet,
Namens Vos Ecologisch Onderzoek,

drs. P.G. Vos

Bijlage 3

LEGENDA

 Bestaande boomwal

 Aan te leggen boomwal

Bepanting streekeigen conform bestaand

De nieuw aan te leggen boomwallen voorzien van snoeihout tbv schuilplaatsen dieren

BEPLANTINGSPLAN
 schaal 1:1000

BOUWKUNDIG ONTWERPBUREAU
TSEARD BROOS
 Iedyk 18, 9107 GD Jannum
 Tel. 0519 339350 Fax 339278
 www.tbros.nl info@tbros.nl

Plan: Uitbreiding kippenstallen Skeppedrifte 4
 Opdr.g.: fam. J. Broos Skeppedrifte 6 9289 KX Drogeham
 Onderdeel : Beplantingsplan
 Datum : 23-11-'10 Schaal : 1:1000
 Blad : 01

Werknr.: 09-1498